

ἐργαστήριον τοῦ χριστιανοῦ Μαμάη, ἐν τῷ χωρίῳ Ρούμ (περιφερείας Τρικιάλων) συγκότοπος τοῦ χριστιανοῦ Μούστο-Ὀγλοῦ, κήπος τοῦ Παπαθεοτόκη καὶ ἄμπελοι τῶν χριστιανῶν Νικολάου, Σίμου, Παπαμάνου, Ἀλεξίου Κούρτη καὶ Μαυρογεώργη, ἐν **Λαρίση** ἄμπελοι τῶν χριστιανῶν Βαλκόνη, Καλούνη καὶ Μπερούση.

Ἄλλα ἐὰν δὲν ἔλαβον χώραν ἀθαιρεσάει καὶ ἀθροῖαι δημεύσεις ἰδιοκτησιῶν κατὰ τὴν κατάκτησιν, βεβαίως ἢ ἐπελθοῦσα νέα κατάστασις πραγμάτων ἐν Θεσσαλίᾳ κατέστησε τὸν περὶ ὑπάρξεως ἀγῶνα, ἰδίως τῶν Χριστιανῶν Μεγαλοκτηματιῶν, δυσχερῆ. Ἡ ἔλλειψις πολιτικῶν καὶ στρατιωτικῶν θέσεων καὶ ἀξιωματῶν καὶ τῶν παρακολουθουσῶν ταῦτα δωρεῶν ἐκ δημοσίων γαιῶν καὶ ἄλλων προσόδων, τὰ ὅποια ἀντ' αὐτῶν εἶχον νῦν οἱ Ὀθωμανοὶ νέοι συμπολίται, ἢ ἔλλειψις ἀσφαλείας καὶ κεφαλαίων καὶ ἢ ἐν παντὶ μειονεκτικῆ τῶν χριστιανῶν ἰδιοκτητῶν θέσις κατέστησαν τὸν πρὸς τοὺς Ὀθωμανοὺς συναγωνισμὸν δυσχερέστατον. Ἀναμφιβόλως δὲ πολλοὶ ἠναγκάσθησαν ἐν τῷ ἀθροῦσῳ μὲν, ἀλλὰ δλεθρίῳ τούτῳ ἀγῶνι περὶ ὑπάρξεως νὰ ὑποκύψωσιν, ἐκχωροῦντες σὺν τῷ χρόνῳ τὰς ἰδιοκτησίας αὐτῶν εἰς τοὺς ὑπὸ τῶν περιστάσεων εὐνοουμένους Ὀθωμανοὺς συμπολίτας καὶ γείτονας.<sup>1</sup>

Αὐταὶ δὲ αἰ μετὰ τινὰ ἔτη ἀπὸ τῆς Τουρκικῆς κατακτήσεως ἀναφερόμενοι πολυάριθμοι **ἐξισλαμίσεις** ἐν Μακεδονίᾳ, Ἀλβανίᾳ, καὶ **Θεσσαλίᾳ** ἦσαν κατὰ πᾶσαν πιθανότητα ἐκούσαιο καὶ εἶχον ὡς αἴτιον ἢ ἀποτέλεσμα βεβαίως τὴν διάσωσιν τῆς ἰδιοκτησίας εἰς χεῖρας τῶν ἕως τότε κατεχόντων αὐτὴν ἐν τῇ πεδινῇ Θεσσαλίᾳ πολυαριθμῶν ἀρχοντικῶν οἰκογενειῶν, ὡς ἐν τῷ προηγούμενῳ κεφαλαίῳ εἶδομεν.<sup>2</sup> Διότι παρὰ τὰς ἐπικρατούσας γενι-

<sup>1</sup> Ἐν ἐπιστολῇ τοῦ ὁ Πρωτονοτάριος τῶν Πατριαρχείων Θεοδόσιος Ζυγομαλάς (ἔτους 1571) πρὸς τὸν ἐν Τυβίγγη Γερμανίας Μαρτίνον Κρούσιον πληροφορεῖ, ὅτι ἐκ τῶν βασιλικῶν, εὐγενῶν καὶ ἀρχοντικῶν οἰκογενειῶν, ἐσώζοντο ἀκόμη ἐν Κωνσταντινουπόλει καὶ τὰς ἐπαρχίαις ὀλίγοι «μετρίως εὐποροῦσαι ἢ καὶ τρέχουσας προσέχουσαι... ἃ γὰρ εἶχον εὐγενῶς τρεφόμενοι, πάντων ἔτιοι κύριοι ἀγαρηνοὶ γεγονάσιν». Martino Crusio Turcogr. I. σελ. 91

<sup>2</sup> Ἐξισλαμίσεις ἴδε Παπαρηγ. Ἱστορ. Ε'. 449, παράβαλε καὶ 476.

κῶς ἰδέας, ὑπάρχουσι καὶ πληροφορίες, ὡς τοῦ Σέρβου Γενιτσάρου ἐκ τῶν πρώτων μετὰ τὴν Κατάκτησιν χρόνων, περὶ τῆς ἀνεξίθρησκείας, τοῦ φιλοδικαίου καὶ τοῦ πρὸς **τὴν ἰδιοκτησίαν τῶν χωρικῶν** σεβασμοῦ τῶν Τούρκων.<sup>1</sup>

Ἔτι πιθανώτερον καθιστᾷ τὸν ἐκούσιον ἐξισλαμισμὸν Θεσσαλῶν πρὸς διάσωσιν τῶν ἑαυτῶν κτημάτων καὶ εἰδικωτέρα μαρτυρία περὶ τῆς ἀνεξίθρησκείας τῶν Τούρκων, ἀφορῶσα τὴν Θεσσαλίαν (Μεγάλην Βλαχίαν) καὶ περιεχομένη ἐν ἐπιστολῇ τοῦ Πατριάρχου Μαξίμου Γ'. (ἔτους 1480) ἀπευθυνομένη δὲ πρὸς τὸν Δοῦκα τῆς Ἑνετίας διὰ τῶν ἐξῆς: «εἰ οὖν ὁ μέγας καὶ ὑψηλότατος αὐθέντης, ἐτέρας πίστεως ὄν, τοὺς Χριστιανοὺς καὶ πάντας ἀφίησιν εἰς τὴν ἐλευθερίαν τῆς γνώμης καὶ πίστεως πάντας, καὶ πέρις μαθῶν, ὡς ἐν **Μεγάλῃ Βλαχίᾳ** βιάζονται Ἀρμενίους, ἵνα **ὁρθοδόξους** ποιήσωσι, γράψας καὶ στείλας ὥρισε, νόμον Θεοῦ εἶναι τὸ ἀδιάστον καὶ κατέπαυσε τὸν ἐκείσε διωγμὸν, πολλῶ **μᾶλλον δίκαιόν ἐστιν ὑμᾶς τοῦτο ποιῆσαι...»**.<sup>2</sup>

Δυνάμεθα ὅθεν νὰ εἰπώμεν, ὅτι ἡ ἰδιωτικὴ Γεωκτησία δὲν μετέβαλεν ἐν συνόλῳ οὔτε ἰδιοκτητίας, οὔτε μέγεθος ἐν Θεσσαλίᾳ **ἀμέσως** μετὰ τὴν Κατάκτησιν, ἀλλ' ὅτι ἐξηκολούθησαν ἐν μὲν τῇ πεδινῇ Θεσσαλίᾳ τὰ Ζευγαλατεῖα καὶ ἰδιόκτητα χωρία, ὅπως πρὸ τῆς Κατακτήσεως, παραμένοντα εἰς χεῖρας τῶν ἕως τότε μεγαλοκτημόνων κατόχων αὐτῶν Χριστιανῶν, ἢ ἐκούσιως ἐξισλαμισθέντων, ἐν δὲ τοῖς ὄρειοις διαμερίσμασι τῆς Θεσσαλίας τὰ Κεφαλοχώρια μετὰ τῶν μέχρις ἡμῶν διασωθεισῶν μικρῶν ἰδιοκτησιῶν.

Σπουδαία ὅμως μεταβολὴ ἐπῆλθεν εἰς τὴν ἐν Θεσσαλίᾳ Γεωκτησίαν μετ' οὐ πολλὰ ἀπὸ τῆς κατακτήσεως ἔτη. Ἦδη ἐπ' αὐτοῦ τοῦ κατακτήσαντος τὴν Θεσσαλίαν Σουλτὰν Μουράτ Β'. (1423-1453) συνέρρευσαν εἰς Θεσσαλίαν καὶ συνφικίσθησαν ἐν αὐτῇ πολλαὶ χιλιάδες Τούρκων ἐξ Ἰκονίου τῆς Ἀσίας (Κονιάριδων).<sup>3</sup> Ὁ ἀμέ-

<sup>1</sup> N. Jorga, Gesch. d. Osm. Reich. B'. 197-199 καὶ τὰς παρ' αὐτῶ πηγὰς.

<sup>2</sup> Acta et Diplom, ὡς ἀνω V<sup>2</sup> 284.

<sup>3</sup> Π. Ἀραβαντ. Χρονογρ. Ἠπειροῦ Β'. 85.